

W jaki sposób dzieci uczą się i jak im w tym pomóc?

Wstęp

Kiedy mówimy „nauka”, nasuwa nam się skojarzenie „szkoła”. Czy rzeczywiście to skojarzenie jest słuszne? Jak długo człowiek się uczy? Podobno całe życie. Kiedy zaczyna się uczyć? Wynika z tego, że od urodzenia.

Sposoby uczenia się.

Nauka automatyczna

Na początku każde dziecko uczy się spontanicznie, nie jest uczone przez nikogo, bada świat z ciekawością, jest nim zafascynowane. Uczy się ono w ten sposób:

- poruszać się (siadać, raczkować, stawać, chodzić, biegać)
- trzymać przedmioty (chwytać, rzucać, manipulować nimi)
- rozpoznawać otoczenie (osoby, mieszkanie)
- bawić się (stukać, grzechotać)
- swojego języka (wydaje dźwięki)

Naśladownictwo

Każde zachowanie, które dziecko będzie często obserwować, z czasem spróbuje powtórzyć. Już trzylatek będzie w stanie odtworzyć, co widzi. Wzory chłonie od wszystkich osób, które regularnie spotyka, czyli: rodzice, rodzeństwo, dziadkowie, sąsiedzi, przyjaciele, nawet postacie z telewizji może być to niepożądane, a nawet niebezpieczne.

Dygresja

artykuł z „Przyjaciółki” nr 7/2004 „Nasz synek żyje w świecie bajek”:

„Szymonek latem podpalił kanapę, bo chciał zobaczyć, jak Indianie palą ogniska. W pół roku później skoczył z okna. Na szczęście nic mu się nie stało. Byłem Batmanem wyznał potem przerażonym rodzicom.”

Naśladowanie możemy zaobserwować u dziecka:

- w gestach (poprawianie włosów, chód)
- w słownictwie (sposób wystawiani a, akcent, gramatyka, gwara)
- w zainteresowaniach, uprawianych sportach
- w zabawach, formach spędzania wolnego czasu

Przez doświadczenie

Najczęściej przykre, np.: poparzenie się pokrzywą, ukropem, ogniem.

Nauka szkolna

Nabywanie wiedzy i umiejętności przez dziecko z pomocą nauczyciela, w specjalnie do tego celu stworzonych placówkach.

Zasady uczenia się i umiejętnego udzielania pomocy dzieciom w nauce.

Jesteśmy na etapie oddziału przedszkolnego. Dzieci sporo nauczyły się przez 6 lat od Państwa: mają pewną wiedzę i prezentują jakiś poziom umiejętności (zwłaszcza cenne są te samoobsługowe i społeczne).

Teraz w oddziale przedszkolnym stawiane są przed nimi nowe wymagania, nie zawsze są w stanie im stanie im sprostać. Jak możecie Państwo im w tym pomóc? Sprostać. Jak możecie Państwo im w tym pomóc? Spróbujmy wspólnie ustalić podstawowe zasady spróbujmy wspólnie ustalić podstawowe zasady udzielania skutecznej pomocy: udzielania skutecznej pomocy:

- zadbać o zmotywowanie dziecka, wyzwolić w nim chęć działania
- podać właściwy (dobry) wzór
- zadbać, aby dawany wzór był jednakowy wszystkich osób mających wpływ na dziecko (najważniejszy: iejszy: rodzic i nauczyciel)rodzic i nauczyciel)
- wykonać odpowiednią ilość ćwiczeń, aby pożądaný wzór utrwalić (różną ilość —zależy to od możliwości zależy to od możliwości indywidualnych dziecka).

W razie potrzeby rodzice i dziecko korzystają z dodatkowego, specjalistycznego indywidualnych dziecka). W razie potrzeby rodzice i dziecko korzystają z dodatkowego, specjalistycznego wsparcia ze strony, wsparcia ze strony, np.: logopedy, terapeuty, pedagoga, psychologa: logopedy, terapeuty, pedagoga, psychologa.

Jaką wiedzą warto dysponować, aby dziecku na etapie oddziału przedszkolnego, przekazywać wspólnie z nauczycielem jednakowe, właściwe wzory?

Różnica między głoską a literą. Różnica między głoską a literą.

Na pewno Państwo pamiętają ze szkoły taki wierszyk:

„Gdy ktoś Cię spyta powiedz tak:

Litera to jest pisma znak.

*Literę widzę oraz piszę.
Głoskę wymawiam i słyszę.
czyli innymi słowy: głoski to dźwięki mowy”.*

Dla wielu dzieci litera i głoska to pojęcia równoznaczne.
Najlepiej różnicę między nimi w wyrazach typu:

szczotka

6 głosek (prezentacja wymowy),
ale 8 liter (pokaz zapisu)

Litery możemy nazywać, bo mają swe nazwy. Nazwy te odnajdziemy w alfabecie:

a, be, ce, de, e, ef, gie, ha, i, jot, ka, el, em, en, o, o kreskowane, pe, er, es, te, u, wu, y, zet. ne, pe, er, es, te, u, wu, y, zet.

Głoski wymawiamy, a właściwie: wybrzmiewamy. Dla wielu osób prawidłowe wybrzmiewanie jest bardzo trudne, a jest niezmiernie ważne i potrzebne do rozróżniania samogłosek i spółgłosek, potem podczas nauki szkolnej do spostrzegania innych cech (głoski ustne i nosowe, twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne). Prawidłowe wybrzmiewanie głosek jest też bazą do nauki płynnego czytania (bez dźwięczności). Prawidłowe wybrzmiewanie głosek jest też bazą do nauki płynnego czytania.

-prezentacja prawidłowego wybrzmiewania głosek: prezentacja prawidłowego wybrzmiewania głosek:

[g] —g (y), [s] g (y), [s] —s (y), [r] s (y), [r] —r (y), [j] r (y), [j] —j (i) i

-nieprawidłowe wybrzmiewanie głosek: nieprawidłowe wybrzmiewanie głosek:

[g] —gy (to sylaba), [s] gy (to sylaba), [s] —sy (to sylaba), [r] sy (to sylaba), [r] —ry (to sylaba), [j] ry (to sylaba), [j] —ji (to sylaba) ji (to sylaba)

Metody rozpoznawania głosek (samogłosek i spółgłosek).

Zademonstruję Państwu, być może przypomnę albo nauczę, jakimi sposobami uczymy dzieci rozpoznawać samogłoski i spółgłoski.

a) metoda słuchowa

- Przy prawidłowym wybrzmiewaniu samogłosek:

a, ą, e, ę i, o, u, y

słyszymy jeden, ten sam dźwięk, bez względu na długość wymawiania.

Samogłoski można wykrzyczeć, samogłoskami można śpiewać.

Skojarzmy: „sam (jeden) głos” —stąd nazwa „samogłoska” stąd nazwa „samogłoska”

- Przy prawidłowym wybrzmiewaniu spółgłosek:

b(y), c(y), d(y), f(y), g(y), h(y), k(y), l(y), ł(y), m(y), n(y), p(y), r(y), s(y), t(y), w(y), z(y), ż(y), sz(y), cz(y), j(i), ć(i), ś(i), ź(i), dź(i)ś(i), ź(i), dź(i)

słyszymy, że dźwięk początkowy nieco ulega zmianie na końcu wybrzmiewania, jakby miał chęć dołączyć „y” lub „i”

Skojarzmy: głoska „szuka” towarzystwa, chce być jakby w „zespołe” —stąd nazwa „spółgłoska”

KIEDY POPEŁNIAMY BŁĄD W WYMOWIE SPÓŁGŁOSEK? PÓŁGŁOSEK?

Gdy staramy się ją dobitnie nie tyle wybrzmieć, ale wymówić i zamieniamy ją wtedy w sylabę. Konsekwencją są błędy w pisowni —pomijanie „y”, np. „rba” zamiast „ryba”, „nazwam się” zamiast „nazywam się”.

b) metoda czuciowo-wzrokowa

W przypadku dzieci, u których rozwój funkcji słuchowych jest wolniejszy, metodę słuchową wzmacniamy bądź zastępujemy, metodą czuciowo-wzrokową (bardzo przydatna w nauce języka wzrokową (bardzo przydatna w nauce języka polskiego w klasie czwartej).

- przy prawidłowym wybrzmiewaniu samogłosek -broda opada

- przy prawidłowym wybrzmiewaniu spółgłosek -broda nie porusza się

Zaletą tej metody jest bezgłośność, bardzo przydatna w klasie pierwszej, kiedy dzieci samodzielnie budują schematy budowy dźwiękowej wyrazu. Gdyby w tym czasie stosowały metodę słuchową, byłby w klasie szum—dzieciom ze słabą koncentracją uwagi taki szum bardzo przeszkadza.

Do czego jeszcze dzieciom jest potrzebna umiejętność rozpoznawania głosek?

- do zrozumienia pojęcia sylaby

- do zrozumienia reguły pisowni zmiękczeń

Pojęcie sylaby

Państwa dzieci już wiedzą, że wyrazy można podzielić na sylaby. Aby to prawidłowo zrobić, pomagają sobie klaskaniem. W klasie I--ej muszą już pamiętać, że „Każda sylaba ma samogłoskę. Tyle sylab, ile samogłosek w wyrazie”.

Z kolei znajomość pojęcia „sylaba” pomaga dzieciom w nauce czytania oraz podczas przenoszenia wyrazów w trakcie pisanja.

Jak przygotować dziecko do opanowania umiejętności czytania?

Wstępnym etapem do płynnego, poprawnego, z właściwym akcentem i intonacją czytania jest słuchanie tekstów literatury dziecięcej, czytanej im przez Rodziców, dziadków, nauczycieli. Jest to doskonały wzór do „naśladownictwa”, o którym wcześniej wspominałam. Być może słyszeliście Państwo o akcji „Cała Polska czyta dzieciom 20 minut dziennie. Kto z Państwa jeszcze tej akcji nie rozpoczął we własnym domu rozpoczął we własnym domu —gorąco do tego zachęcam.

Stosowane metody nauki czytania z dziećmi z dziećmi 6-letnimi.

a) metoda globalna (według Glenna Domana)

Polega na odczytywaniu wyrazu w całości i rozpoznawania go wśród innych. Są to wyrazy drukowane, początkowo czerwone, potem czarne. Możecie Państwo stosować ją w domu (np. odczytywanie nazw produktów żywnościowych) i na spacerze (czytanie szyldów).

b) metoda ślizgowa

I etap: prawidłowe wybrzmiewanie głosek na bazie widzianych liter

II etap: zsuwanie liter w sylaby, np. l-a, ma, m-a

III etap: odczytywanie wyrazu poprzez zsuwanie jego części (niekoniecznie sylab), np. la-s, ma-ma, mo-st

Metoda stosowana podczas terapii logopedycznej i pedagogicznej.

c) metoda sylabowa

Polega na odczytywaniu wyrazów różnej długości (od najkrótszego) poprzez „ześlizgiwanie” sylab. Sylaby są w różny sposób eksponowane (w zależności od możliwości dziecka).

Jak przygotować dziecko do opanowania umiejętności pisania?

W oddziale przedszkolnym dzieci wykonują wiele czynności usprawniających je manualnie. Warto natomiast, by Państwo zwrócili uwagę na:

- jakość takich czynności jak: rysowanie, malowanie, lepienie, wycinanie, zapinanie guzików, sznurowanie butów, zbieranie drobnych przedmiotów z podłogi,
- odpowiedni sposób trzymania kredki, ołówka (polecam trójkątne ołówki i kredki dla dzieci mających tego typu problem) i od razu skorygować,
- postawę dziecka podczas rysowania (wyprostowane plecy i głowa; obie ręce na stole: ręka pisząca ręka pisząca —przedramię, dłoń i narzędzie pisarskie znajdują się w jednej linii, w miarę rysowania szlaczka łokieć przybliża się w sposób naturalny do tułowia, druga ręka przytrzymuje zeszyt albo na dole, gdy dziecko pisze od góry strony, albo na górze, gdy dziecko pisze w dolnej części zeszytu) i od razu skorygować.

W przypadku dzieci leworęcznych ułożyć zeszyt skośnie (prawy dolny róg do dołu, lewy górny róg do góry). W tej pozycji dziecko ma możliwość kontroli tego, co robi: widzi szlaczek (a potem litery, wyrazy) w całości,

- organizację miejsca pracy dziecka (piórnik nad zeszytem) oraz estetykę (przyjąć taką pozycję podczas pisania, aby nie zaginać w zeszytce rogów).

Opracowała
Mgr Emilia Kowalczyk

Bibliografia:

1. **Jak uczyć się skutecznie jakie to proste!** *Carol Vorderman, Joanna Kolczyńska*; Wydawnictwo Arkady
2. **Jak wspierać rozwój przedszkolaka?** *Sobkowiak Monika*; Wydawnictwo Edgard
3. **Jak pomóc dziecku się uczyć? Poradnik dla rodziców i nauczycieli;** *Dorota Skwark*; Wydawnictwo MD Monika Duda